

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Political Participation of Citizens in the Formulation of the Local

Development Plan of Koh Samui City Municipality,

Koh Samui District, Surat Thani Province

ศรัณฐ์ สำเร¹, วาสนา จาตุรัตน์², ทูวพล ทองอินทรราช³

Siranat Samre¹, Wasana Jaturat², Tuvapon Tongintarach³

1 สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 096-2642661 อีเมล 66052541017@student.sru.ac.th

2 สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 081-6935199 อีเมล wasana.edu@gmail.com

3 สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 095-2589247 อีเมล tuvapon1983@gmail.com

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อาศัย 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

วิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย ไม่แตกต่างกัน โดยมีเพียง 1 ด้านที่พบความแตกต่าง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัญหาอุปสรรคประชาชนบางส่วนรู้สึกว่าการแสดงความคิดเห็นไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแผนงานจริง หรือเคยเข้าร่วมแล้วแต่ข้อเสนอแนะไม่ได้รับการนำไปพิจารณาทำให้เกิดความท้อแท้และไม่อยากเข้าร่วมอีกในอนาคต 4) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงช่องทางหลายๆ รูปแบบ จัดเวทีประชาคมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาชน, การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น, เทศบาลนครเกาะสมุย

Abstract

This independent study seeks to 1) assess the level of citizens' political participation in the formulation of the local development plan of Koh Samui Municipality, Koh Samui District, Surat Thani Province; 2) compare political participation levels across demographic characteristics, including gender, age, marital status, educational attainment, occupation, and subdistrict of residence; 3) identify constraints and challenges affecting citizens' political participation in the planning process; and 4) propose strategies to enhance political participation in local development planning within the municipality.

A mixed-methods design was employed, integrating quantitative and qualitative approaches. The quantitative component consisted of survey data collected from 400 respondents, while the qualitative component involved in-depth interviews with 10 purposively selected key informants. Data analysis combined descriptive and inferential statistics with qualitative content analysis. The findings indicate that:

1) overall, citizens demonstrated a high level of political participation in the formulation of the local development plan; 2) marital status did not result in significant differences in political participation, except for the domain of decision-making, which displayed a statistically significant difference at the .05 level, consistent with the study's hypothesis; 3) key challenges include perceptions that citizen input does not influence actual planning outcomes, prior experiences in which suggestions were not considered, and resultant discouragement that diminishes future participation; and 4) enhancing political participation requires strengthening public communication on the planning process through multiple channels and organizing inclusive community forums that facilitate meaningful citizen engagement.

Keywords: Political Participation, Citizen Engagement, Local Development Planning, Koh Samui Municipality

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เน้นย้ำถึงการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถ ปกครองตนเองได้อย่างอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนทั้งในมิติของนโยบาย การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง รวมถึงการมีอำนาจหน้าที่เฉพาะของตนเอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2540) ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งใน มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่เทศบาลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและยังรวมถึงการประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ, 2542) เนื่องจากการวางแผนพัฒนาไม่ว่าจะเป็นระยะสั้นหรือระยะยาวล้วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความเป็นอิสระในการจัดทำและนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติจริง โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการตรวจสอบจากทั้งรัฐบาลและประชาชน ทั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต้องตระหนักว่า แผนดังกล่าวจำเป็นต้องมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับอื่นๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) นโยบายของรัฐบาล แผนของกระทรวง กรม และรัฐวิสาหกิจ รวมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้การพัฒนาเกิดความต่อเนื่องและประสานกันในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ มาตรา 50 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ยังบัญญัติให้เทศบาลต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่างๆ เช่น การวางแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณ การตรวจสอบ การประเมินผล และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (พระราชบัญญัติเทศบาล, 2496) พร้อมกันนี้ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2563 ได้กำหนดให้แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นแนวทางหลักในการจัดทำงบประมาณ โดยให้หัวหน้าหน่วยงาน ทำการจัดทำประมาณการรายรับและรายจ่าย และให้หัวหน้าหน่วยงานคลัง รวบรวมข้อมูลทางการเงินและสถิติจากทุกหน่วยงาน เพื่อใช้ประกอบการคำนวณงบประมาณและเสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 นั้น “แผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายถึง แผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบคลุมการกำหนด วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับที่สูงกว่า ได้แก่ แผนพัฒนาจังหวัด, ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด, แผนพัฒนาอำเภอ, แผนพัฒนาตำบล, แผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือแผนชุมชน แผนนี้มีลักษณะเป็นการระบุงบรายละเอียดของแผนงานและโครงการพัฒนาที่ถูกจัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งจะต้องมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้า อีกทั้งยังรวมถึงการดำเนินการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นการวางแผนการ จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิด ประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรหรือรายได้ ทั้งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองและรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล การวางแผนจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต และการดำเนินการตามแผนงานโครงการให้เกิด สมรรถนะผลภายในช่วงเวลาที่กำหนดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นมืองค์กรหลักที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน ได้แก่ คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำ ร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และ คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดแนวทางการพัฒนา รวมถึงการร่วมพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น การเสนอแนะแนวทาง และการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องจัดทำและทบทวนแผนตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนด โดยภายหลังจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเสร็จสมบูรณ์แล้ว สามารถทำการทบทวนแผนตามความเหมาะสมหรืออาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามแต่ละกรณี (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548)

ด้วยเหตุนี้ เทศบาลนครเกาะสมุยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและมีความชัดเจนโปร่งใสมากที่สุด ทรัพยากรเหล่านี้ครอบคลุมทั้งรายได้ที่จัดเก็บได้เองในท้องถิ่นและรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล การวางแผนจึงถือเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญที่จะนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้และต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรดังกล่าวให้คุ้มค่าที่สุดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต การปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้จึงต้องบรรลุ ผลสัมฤทธิ์ภายในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การบริหารจัดการตามแผนงานและโครงการที่จัดทำขึ้นนั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของ ธรรมชาติมีความโปร่งใสและพร้อมให้หน่วยงานของรัฐและประชาคมสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนไว้ชัดเจนโดยมีเจตนารมณ์หลักเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และส่งเสริมความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงถือเป็นแกนหลักสำคัญของการจัดทำแผนเนื่องจากประชาชน

เป็นผู้ที่ทราบและเข้าใจความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำแผนมาปฏิบัติเทศบาลจึงต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอนเมื่อแผนถูกนำไปปฏิบัติแล้วจึงจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน อย่างไรก็ตามจากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาในหลายพื้นที่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น (กระทรวงมหาดไทย, 2561) แม้ว่าที่ผ่านมาเทศบาลนครเกาะสมุยจะดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้สาธารณชนเข้ามามีบทบาทในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาและร่วมในกิจกรรมต่างๆของเทศบาล พร้อมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอแต่ในทางปฏิบัติจริงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังคงจำกัดอยู่ในวงแคบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการ ตัดสินใจ การกำหนดลำดับความสำคัญของโครงการและการติดตามประเมินผล การดำเนินงานซึ่งส่วนใหญ่ยังคงวนเวียนอยู่แค่ในกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะหรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ภายในเทศบาลเท่านั้น ปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย ที่เห็นได้ชัด 1.ลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างประชากรที่มีความซับซ้อนเพราะเกาะสมุยเป็นเมืองท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่มีประชากรเคลื่อนย้ายสูง เนื่องจากมีแรงงานอพยพจำนวนมากทั้งจากพื้นที่อื่นในประเทศและจากต่างประเทศ ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น 2.ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมประชาชนดั้งเดิมที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมงมีรายได้ต่ำกว่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวทำให้พวกเขารู้สึกว่าความคิดเห็นของตนไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ จึงขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการจัดทำแผน 3.ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและช่องทางการมีส่วนร่วมถึงแม้เทศบาลจะมีการเปิดเผยข้อมูลบางส่วน แต่ประชาชนจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเข้าถึงข้อมูลโครงการรวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเพียงพอส่งผลให้การมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น 4.ภาระงานที่หนักและข้อจำกัดด้านบุคลากรของเทศบาลเนื่องจากเทศบาลต้องรับผิดชอบโครงการพัฒนาจำนวนมากและมีบุคลากรจำกัด การจัดเวทีประชาคมหรือกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจึงมักถูกดำเนินการไปในลักษณะ เร่งรัด ซึ่งไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและครบถ้วน 5.อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นของประชาชนยังคงอยู่ภายใต้กรอบของความเกรงใจและการยอมรับอำนาจของผู้นำชุมชนทำให้การมีส่วนร่วมในเชิงของการตรวจสอบหรือการคัดค้านยังอยู่ในระดับที่ต่ำ แม้ว่าเทศบาลนครเกาะสมุยจะมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่เป็นอุปสรรคสำคัญทำให้แผนพัฒนาท้องถิ่นไม่สามารถสะท้อนปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างครอบคลุม ซึ่งถือเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง (สำนักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2567)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในเทศบาลนครเกาะสมุยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและชุมชนอันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อาศัย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อาศัย ที่ต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยนำมาวิเคราะห์

ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนคร
เกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัด
สุราษฎร์ธานี โดยแยกเป็นรายตำบล 7 ตำบล ซึ่งเป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต
เทศบาลนครเกาะ สมุย มีจำนวนทั้งสิ้น 51,365 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้น
ไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลนครเกาะสมุย จำนวน 400 คน

เชิงคุณภาพ ประชากรที่กำหนดให้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางการจัดทำ
แผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ข้าราชการตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนที่ทำงานอยู่ในเทศบาลนครเกาะสมุย จำนวน
3 คน คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 5 คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่การศึกษาภายในเขตการปกครองของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย
จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแยกเป็นรายตำบล 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง
ตำบลมะเร็ด ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่น้ำ

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้แบ่งการจัดทำแผนการทำวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2567 ถึงเดือน มกราคม 2568
2. การสร้างแบบสอบถามและลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน มกราคม 2568 ถึงเดือนกรกฎาคม
2568
3. วิเคราะห์ผลข้อมูลและจัดทำรูปเล่มรายงานการวิจัย ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2568 ถึงเดือน ตุลาคม 2568

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย
อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอ
วิธีการวิจัย 3 วิธี ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
ตำรา หนังสือ เอกสารรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ต่างๆ และสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่
เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนำข้อมูลที่ค้นคว้าได้มาประกอบการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. การตอบแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-end Question) และคำถามปลายเปิด (Open-end Question) ใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. ใช้วิธีในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ข้าราชการตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนที่ทำงานอยู่ในเทศบาลนครเกาะสมุย คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนภาคประชาชน เพื่อมุ่งเน้นในการเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย 2 ประเภท ประกอบไปด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-end Question) และคำถามปลายเปิด (Open-end Question) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในสถานที่ต่างๆ ในอำเภอเกาะสมุยทั้ง 7 ตำบล โดยทำการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทั้งแบบแจกด้วยตนเองและแบบ Online ผ่าน Google Forms

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ผู้วิจัยจะใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกเสียง และจดบันทึกคำสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์กลับมาวิเคราะห์ประมวลผลทำการสรุปผล จัดทำรูปเล่ม และนำเสนอผลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คือ สถิติเชิงพรรณนาเป็นสถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบการแจกแจงความถี่, ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งแบบสอบถามจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (multiple choice) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนอยู่ที่ 5 ระดับ ในส่วนของการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และตำบลที่อาศัยอยู่ในภาพรวมและรายด้านโดยการใช้สถิติเปรียบเทียบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance: ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปเนื้อหาด้วยวิธีการพรรณนา และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้โดยการอาศัยกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ ประกอบการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนา เพื่อนำเสนอแนวทางการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 มีอายุ 40-49 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 มีสถานภาพสมรส จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 และอาศัยอยู่ตำบลบ่อผุด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7

2. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะ สมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.73,S.D.=0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทั้ง 4 ข้อ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยและข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ =3.78,S.D.=0.99) อันดับที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ =3.73,S.D.=0.98)

อันดับที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเท่ากันได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.70$, S.D.=1.00) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.94) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อาศัย ที่ต่างกัน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สถานภาพที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน โดยมีเพียง 1 ด้านที่พบความแตกต่าง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Least - Significant Different (LSD) พบว่า สถานภาพสมรส จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มากกว่าสถานภาพโสด และหย่าร้าง

4. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย มีความสอดคล้องและสามารถจัดกลุ่มเพื่อสรุปผล ได้ดังนี้

1. อุปสรรคสำคัญประการแรกคือการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของตนเองในฐานะเจ้าของพื้นที่โดยมองว่าการจัดทำแผนพัฒนาเป็น “หน้าที่ของเทศบาล” เท่านั้น ข้อค้นพบนี้สะท้อนถึงการขาด ความเชื่อมั่นในศักยภาพภายในของประชาชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อประชาชนไม่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถหรือความสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลง พวกเขาจะไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

2. ปัญหาในด้านความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อระบบอุปสรรคที่ร้ายแรงที่สุดคือปัญหาที่เกิดจากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับหน่วยงานท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องว่าประชาชนจำนวนหนึ่งรู้สึกผิดหวัง เนื่องจากเคยเข้าร่วมและเสนอความคิดเห็นแล้ว แต่ไม่เห็นผลลัพธ์หรือการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ โครงการไม่ตอบโต้และขาดการติดตามโครงการพัฒนาหลายโครงการ ไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงและเทศบาลยังขาดระบบติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินโครงการ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมนั้นสูญเปล่า ปัญหาเหล่านี้คือการขาดความไว้วางใจทางการเมืองและความเชื่อมั่นในศักยภาพภายนอกอย่างชัดเจนเมื่อประชาชนไม่เชื่อว่า ระบบของเทศบาลจะตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขา แรงจูงใจในการเข้าร่วมครั้งต่อไปจึงลดลงจนเกิดทัศนคติว่า “พูดไปก็เท่านั้น”

3. ปัญหาในด้านโครงสร้างและข้อจำกัดเชิงระบบ อุปสรรคที่หน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนเผชิญร่วมกันคือข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและระบบปฏิบัติการระบบราชการและกลไกภายในเทศบาล มีขั้นตอนการพิจารณาโครงการที่

ซับซ้อน ทำให้การนำข้อเสนอของประชาชนไปสู่การปฏิบัติจริงเป็นไปได้ยากและล่าช้า ข้อจำกัดด้าน งบประมาณ, อิทธิพลทางการเมืองท้องถิ่นและบรรยากาศของการประชุมที่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและจริงจัง ล้วนเป็นปัจจัยเสริมที่บั่นทอนระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม อุปสรรคนี้ถือเป็นอุปสรรคเชิงสถาบันที่ขัดขวางการเข้าถึงและ ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ต้องเน้นการปฏิรูปกลไกภายในของ ภาครัฐควบคู่ไปกับการกระตุ้นประชาชน

4. ด้านแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สามารถสรุปได้ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องว่ารากฐานของการมีส่วนร่วมคือการปลูกฝังจิตสำนึกและความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างฝ่าย บริหารกับประชาชน ประชาชนต้องตระหนักว่าการพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ร่วมกันไม่ใช่เรื่องของเทศบาลฝ่ายเดียว ฝ่าย บริหารต้องแสดงเจตจำนงในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้น ข้อเสนอแนะนี้ เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุของการขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพภายในซึ่งต้องอาศัยการส่งเสริมจิตสำนึกพลเมืองและ การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองโดยให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้ริเริ่มในการแสดงความจริงใจ การสร้างความเชื่อมั่นผ่าน ผลลัพธ์ที่จับต้องได้และการมีส่วนร่วมต่อเนื่อง ควรเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่จำกัดเฉพาะ ช่วงจัดทำแผน แต่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ การระบุปัญหา, เสนอแนวทาง, ไปจนถึงติดตามผลการดำเนินงาน ข้อเสนอของประชาชนต้องได้รับการนำไปใช้จริงและมีผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่น ให้ ประชาชนอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวมผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครเกาะสมุย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องทาง แนวคิด ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ที่เน้นให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน (อ้างอิงจากแนวคิดในข้อ 2.2 และ 2.3 ของบทที่ 2) การที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเทศบาลนครเกาะสมุยได้มีการสร้างช่องทางและกลไกการมีส่วนร่วม ตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งทำให้ประชาชนรับรู้ถึงโอกาสในการเข้าร่วม

2. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่วน ใหญ่ (เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, และตำบลที่อาศัย) ไม่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ความสอดคล้องและความขัดแย้งกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ไม่แตกต่างผลที่ว่า สถานภาพการสมรสและระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันนั้น สอดคล้อง กับข้อค้นพบของ สุริมา เทพวงศ์ (2562) ปัจจัยที่ ขัดแย้งผลที่ว่า เพศ, อายุ, และอาชีพ ไม่แตกต่างกันนั้นขัดแย้งกับข้อค้นพบของ สุริมา เทพวงศ์ (2562) ที่พบว่าปัจจัย เหล่านี้ มีความแตกต่างกันการตีความผลที่ขัดแย้ง การที่ปัจจัยส่วนบุคคลหลายตัวไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในเทศบาล

นครเกาะสมุย อาจตีความได้ว่า ปัญหาอุปสรรคเชิงสถาบันมีอิทธิพลสูงกว่า อุปสรรคที่ประชาชนต้องเผชิญ (เช่น ความไม่เชื่อมั่นต่อการนำข้อเสนอไปปฏิบัติ และข้อจำกัดด้านเวลา) มีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อประชากรทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ปัจจัยภายในของบุคคล (เช่น อายุ หรือการศึกษา) ไม่สามารถสร้างความแตกต่างในการเข้าร่วมได้ ข้อค้นพบที่สำคัญ มีเพียง สถานภาพสมรสเท่านั้นที่ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมใน ด้านการตัดสินใจ แตกต่างกัน โดยกลุ่มสถานภาพสมรส ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในด้านนี้มากกว่ากลุ่มโสดและหย่าร้าง ผลลัพธ์นี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการเข้าร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในมิติที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในระยะยาวของครัวเรือน

3. ปัญหาอุปสรรคที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญชี้ตรงกัน คือ 1) อุปสรรคด้านการขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพภายในประชาชนส่วนใหญ่ ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และมองว่าการจัดทำแผนพัฒนาเป็น “หน้าที่ของเทศบาล” เท่านั้น ทำให้ไม่เห็นความจำเป็นต้องสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พร เริงทัย (2563) ที่ระบุว่าปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่อยู่ที่ ความรู้ความเข้าใจในแผนงาน โครงการและกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนมีไม่เท่ากัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผิน ปานขาว และชลิดา กันหาลีลา (2564) ที่พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ใน ระดับปานกลาง การที่ประชาชนขาดความเข้าใจบทบาทตนเอง สะท้อนถึงการขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพภายใน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองหากประชาชนไม่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ (ตามความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อ 2.1.1) ย่อมไม่เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วม 2) อุปสรรคด้านความเชื่อมั่นในศักยภาพภายนอก ประชาชนรู้สึกผิดหวังจากประสบการณ์ในอดีตที่ ข้อเสนอไม่ได้รับการนำไปใช้จริง โครงการไม่ตอบโจทย์ความต้องการ และเทศบาลขาดระบบติดตามและประเมินผล ทำให้เกิดทัศนคติว่า “พูดไปก็เท่านั้น” สอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่สุดของงานวิจัย ภัทราวดี อ่ำคุณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่พบว่า การ ไม่ได้รับความต้องการตามที่เสนอไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นปัญหาสำคัญ การที่ขาดระบบติดตามและประเมินผลทำให้การมีส่วนร่วมในมิติดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช วราสุนันท์ และ โชติบัติรัฐ (2564) และ สุธิมา เทพวงศ์ (2562) ที่พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การล้มเหลวในการสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้นี้เป็นการทำลาย วัฏจักรของการมีส่วนร่วม และทำลายเจตนารมณ์ของ หลักการกระจายอำนาจ ที่มุ่งให้การบริหารท้องถิ่นตอบสนองต่อประชาชน 3) อุปสรรคด้านโครงสร้างและข้อจำกัดเชิงสถาบัน ระบบราชการและกลไกภายในเทศบาล มีขั้นตอนที่ ซับซ้อนและล่าช้า ข้อจำกัดด้านงบประมาณ อิทธิพลทางการเมืองท้องถิ่น และบรรยากาศของการประชุมที่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างจริงจัง ปัญหาด้านบรรยากาศของการประชุมและวันเวลาในการประชุมที่ไม่เหมาะสม ก็เป็นอุปสรรคเชิงสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราวดี อ่ำคุณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่ระบุว่า วันเวลาในการประชุมประชาคมไม่เหมาะสม เป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่สุด

แนวทางและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ มุ่งเน้นการแก้ไขอุปสรรค คือ 1) การปลูกฝังจิตสำนึกและการฟื้นฟูความเชื่อมั่น โดยให้ประชาชนตระหนักว่าการพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ร่วมกันและฝ่ายบริหารต้องแสดงเจตจำนงในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ พระธีร

ศานต์ ฉันทวุฒิ (2564) ที่เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลัก อิทธิบาท 4 และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การที่ฝ่ายบริหารต้องแสดงเจตจำนงในการทำงานอย่างจริงจัง เป็นการสร้าง Political Trust ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ และคณะ (2568) ที่พบว่าปัจจัยด้าน ทักษะคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับการมีส่วนร่วม

2) การปรับปรุงช่องทางการสื่อสารและการสร้างความยั่งยืน ขยายและปรับปรุงช่องทางสื่อสารให้ครอบคลุม (สื่อผสม: ออนไลน์/ออฟไลน์) และ จัดทำแผนงานย่อยเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงจุด สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของงานวิจัย เกือบทุกชิ้น เช่น ธวัช วราสุนันท์ และ โชติบดีรัฐ (2564) และ ภัทราวดี อ่ำคุณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่เน้นย้ำความจำเป็นในการ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายและทั่วถึง การจัดทำแผนย่อยเฉพาะด้าน (Practical Approach) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงจุด สอดคล้องกับมิติของ ด้านการตัดสินใจ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงในผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ที่กล่าวถึงในบทที่ 4) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์พร เริงทัย (2563) ที่เน้นให้ประชาชนร่วม วิเคราะห์สาเหตุ และสรุปหาแนวทางที่เหมาะสม ในการแก้ปัญหา 3.การสร้างเชื่อมั่นผ่านผลลัพธ์และการมีส่วนร่วมต่อเนื่อง เปิดเวทีรับฟังอย่างสม่ำเสมอตลอดกระบวนการ (ระบุปัญหา เสนอแนวทาง ติดตามผล) และข้อเสนอของประชาชนต้องได้รับการนำไปใช้จริงและมีผลลัพธ์ที่จับต้องได้ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจนถึงการติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุธิมา เทพวงศ์ (2562) ที่เสนอให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ เป็นคณะกรรมการตรวจรับ การจัดซื้อจัดจ้างและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้การมีส่วนร่วมครบวงจรตามหลักการ การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองอย่างแท้จริงข้อเสนอให้จัดเวทีหลายวันเพื่อความสะดวกเรื่องเวลา สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สุธิมา เทพวงศ์ (2562) ที่ให้จัดประชาคมอย่างน้อยสองถึงสามวัน เพื่อความสะดวกเรื่องเวลาที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรจัดเวทีประชาคมทำงานร่วมภาครัฐและประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการรับฟังความคิดเห็นในหลายพื้นที่และช่วงเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่มีภารกิจแตกต่างกันสามารถเข้าร่วมได้
2. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรจัดทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมหลายช่องทาง เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายประกาศ หอกระจายข่าว และการประชุมย่อยในชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงและเข้าใจง่าย
3. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรใช้รูปแบบการรับฟังความคิดเห็นที่สร้างสรรค์และไม่เป็นทางการเกินไปเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและรู้สึกว่าการเสนอของตนมีความหมาย
4. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรให้ความรู้หรือวิธีการเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น

5. เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถอธิบายเมื่อประชาชนมาสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการต่างๆ ของเทศบาลนครเกาะสมุยได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และความเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อออกแบบกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้ตรงจุด
2. สำนวความความคิดเห็นของประชาชนที่เคยเข้าร่วมแต่รู้สึกว่าการเสนอของตนไม่ได้รับการพิจารณา เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นในอนาคต
3. พิจารณาใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) หรือเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่น เพื่อทดลองรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร เสือช้อย. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองคลองมะเดื่อ อำเภอกะทู้แบบ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กัญญาณัฐ เสียงใหญ่, สุรศักดิ์ โตประสี, ทชยา วนะบรรเดชน์, และจรรุวรรณ ศิริรัตน์. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านโข้ง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 10(1), 1-15.
- กฤษณา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกศินี วีรศิลป์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล สันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 3(1), 1-15.
- จำเริญ แก้วมะไฟ. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบะละ อำเภอเกาะกูด จังหวัดยะลา. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Cohen, J., & Uphoff, N. T. (1977). **Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation.** (Rural development monograph no. 2).

The Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). Harper & Row Publications.

